

הנדון : דיון בסירובה של חברת "שברון" לספק גז טבעי לחברת החשמל

1. בשבוע שעבר פורסם כי חברת Chevron Corporation (להלן – "שברון"), שהפכה בעלת שליטה במונופול אספקת הגז הטבעי לישראל לאחר שהשלימה את עסקת הרכישה של חברת נובל אנרג'י, הודיעה לחברת החשמל על עצירת אספקת הגז ממאגר תמר, לאחר שזו ביקשה לרכוש גז זול יותר מ"תמר" על בסיס הסכם חתום בינה לבין השותפות האחרות שאינן שברון או חברת דלק קידוחים (להלן: "השותפות הנוספות").
2. ההסכם עם השותפות הנוספות מגלם, על פי פרסומים, מחיר גז של כ-4\$ ליחידת חום, כאשר שברון הודיעה לחברת החשמל על סירובה לספק גז אלא במחיר גבוה של כ-6.3\$, המחיר שנקבע בהסכם הגז משנת 2012, שנחתם עם כלל השותפות במאגר תמר.¹
3. ההחלטה על עצירת אספקת הגז ממאגר תמר, אילצה את חברת החשמל לרכוש גז במחיר גבוה יותר של כ-4.79\$ ממאגר לויתן, שגם בו מחזיקה שברון. הפסקת ההזרמה התאפשרה משום ששברון הינה המפעילה הטכנית של המאגרים, לצד חלקה בבעלות במאגרים תמר ולויתן. **חשוב לציין כי נובל (וכעת שברון) מהווה מונופול מוכרז באספקת גז טבעי למשק הישראלי.**² עוד חשוב לציין כי בשנה וחצי האחרונות ובוודאי במהלך משבר הקורונה, קרסו מחירי הגז בעולם, לרמות של כ-2\$. אפילו במדינות שמייבאות גז כגון גרמניה, מחיר הייבוא ירד ל-3.1\$.³
4. בתחילת השבוע פנינו לממונה על התחרות, עו"ד מיכל הלפרין, וביקשנו שתפתח בחקירה פלילית נגד התנהלות הבריונית של שברון, שניצלה את תפקידה כמפעילה הטכנית של המאגרים, בעלת "היד על השאלטר", למניעת קיום חוזה שאינו לרוחה. הפסקת ההזרמה מהווה עבירה לכאורה של ניצול מעמד לרעה וסירוב בלתי סביר לספק את נכס המונופולין לפי הסעיפים 29 ו-29א לחוק התחרות הכלכלית תשמ"ח – 1988 (להלן – "חוק התחרות").
5. לשברון האוחזת בעמדה של בעל מונופולין, תמריץ ברור למנוע את העסקאות המתבצעות על ידי השותפות הנוספות במאגר תמר ולהסיט לקוחות למאגר לויתן, בו אחוז אחזקתה גבוה יותר

¹ מארקר, ערן עזרן (06.10.2020), "השבוע הראשון של שברון בישראל: סגרה את הברז - ועצרה את הזרמת הגז מתמר": <https://www.themarket.com/dynamo/premium-1.9213700>

² רשות התחרות, רשימת בעלי מונופולין: <https://www.gov.il/he/departments/general/listofmonopolies>

³ [European Commission](https://ec.europa.eu/energy/market_reports/), Quarterly Report on European Gas Markets, Volume 13 (2nd quarter 2020)

(25% במאגר תמר לעומת 39.66% במאגר לויתן) ובהתאם אחוז הרווח שלה מכל דולר שנכנס גבוה יותר.

6. נזכיר כי עוד בטרם רכשה שברון את נובל, ניסתה נובל לנצל את כוחה המונופוליסטי ולהטיל וטו על עסקאות של השותפות הנוספות במאגר תמר⁴. באירוע אי האספקה בשבוע שעבר, טענו נציגי שברון באמצעות תגובות לא רשמיות באמצעי התקשורת כי לכאורה זכות הוטו עומדת לשברון שכן קיבלה לאחרונה את אישורו של המשנה הכלכלי ליועץ המשפטי לממשלה (להלן "החלטת המשנה ליועמי"ש"⁵).

7. מדובר בטענה מניפולטיבית ומופרכת: **החלטת המשנה ליועמי"ש, אינה פוטרת את חברת שברון מעמידה בדיני התחרות ובוודאי שלא מעמידה בהוראות סעיפים 29 ו-29א בחוק התחרות.** בפרט אמורים הדברים, כשבטרם קבלת החלטת הממשלה על "מתווה הגז", הבהירו נציגי הממשלה כי **מונופול הגז לא יהיה פטור מסעיף איסור ניצול מעמד מונופולי לרעה בחוק התחרות.**

8. חשוב לציין, חברת שברון איננה יכולה להתחבא מאחורי העובדה, שמאגר לויתן זכה לפני שנה וחצי במכרז לאספקת גז לחברת החשמל, כדי ל"תרץ" את סירובה לספק גז משתי סיבות: ראשית, במכרז הזה בוצע לכאורה תיאום מחירים בין מאגר תמר ומאגר לויתן⁶. שנית, החלטת הממשלה על מתווה הגז (בסעיף 22א), קובעת במפורש כי בחוזים חדשים של מאגר תמר ובחוזים של מאגר לויתן - **"לא תחול על הצרכן (במקרה זה חברת החשמל) כל מגבלה בנוגע לרכישת גז טבעי מכל ספק גז טבעי אחר"**.

9. חברת שברון מלווה את כניסתה לישראל במסע יחסי ציבור, המנסה לשווקה כמי שתסייע למדינת ישראל להגדיל את היקפי יצוא הגז, וכך תאפשר לאזרחי ישראל להנות מאוצרות הטבע ומרווחים גבוהים. **הדבר אינו עולה בקנה אחד עם התנהלות שאינה מכבדת את חוקי מדינת ישראל, ותפקיד הרגולטורים לוודא כי אינה מנצלת את גודלה וקשריה רק כדי להפקיע את מחירי הגז לחברות הישראליות.**

10. **לא ייתכן כי רשות התחרות תמשיך לעמוד מנגד נוכח התנהלות בריונית של מונופול הגז ותסתפק בתקווה שגם הפעם השותפות יצליחו להגיע להסכמה ביניהן.** יש לדרוש מהממונה על התחרות לפעול בתקיפות כדי למנוע פגיעה בתחרות ופגיעה באספקה הסדירה של גז למשק הישראלי.

11. ההתנהלות הבלתי תחרותית של מונופול הגז עלתה לציבור הישראלי כבר מיליארדי שקלים באמצעות מחירי החשמל הגבוהים שהוא משלם ישירות בחשבון החשמל ובעקיפין ביוקר המחיה

⁴ <https://www.themarker.com/markets/premium-1.9098018>

⁵ משרד המשפטים, "חוות הדעת של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט כלכלי), מאיר לוי, בנושא זכות הוטו של נובל במאגר תמר", פורסם ב-24.9.2020: <https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/veto-06-09-2020>

⁶ <https://www.themarker.com/markets/premium-1.7454151>

הלובי של הציבור

בשל עלויות החשמל הגבוהות למפעלים ולתעשייה. ללא פעולה נחושה של משרדי הממשלה ובראשם רשות התחרות, אזרחי ישראל ימשיכו לשלם מחירי חשמל בלתי פרופורציונאליים גם בימים קשים אלה של משבר כלכלי חמור.

בברכה,

מרב דוד
סמנכ"לית

לינור דויטש, עו"ד
מנכ"לית